

Van beginner naar gevorderd

Citation for published version (APA):

Rusman, E., & Dirkx, K. (2017). Van beginner naar gevorderd: Welke dimensies bepalen de beheersingsniveau 's binnen rubrieken?. Paper presented at Onderwijs Research Dagen 2017, Antwerpen, Belgium.

Document status and date:

Published: 30/06/2017

Document Version:

Peer reviewed version

Document license:

CC BY-NC-ND

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

<https://www.ou.nl/taverne-agreement>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

pure-support@ou.nl

providing details and we will investigate your claim.

Downloaded from <https://research.ou.nl/> on date: 26 Mar. 2023

Open Universiteit
www.ou.nl

Van beginner naar gevorderd:
welke dimensies bepalen de beheersingsniveau 's binnen rubrieken?

Rusman, E., en Dirkx, K. J. H.

Samenvatting

Rubrieken zijn in het onderwijs een veelgebruikt instrument om de beheersing van complexe vaardigheden zowel formatief als summatief te evalueren. Eén van de ontwerpaspecten van een rubriek is het definiëren en onderscheiden van de verschillende beheersingsniveau's van een deelvaardigheid. Een ontwerpprobleem hierbij is het bepalen welke dimensies voor de kwaliteit van gedragscriteria bijdragen aan de complexiteit van een deel vaardigheid en deze te vertalen naar een consistente schaal met alle beheersingsniveau's. Om voor docenten en onderwijsontwerpers zicht te krijgen op welke dimensies er op dit moment in de praktijk gebruikt worden voor de uitwerking van beheersingsniveau's evalueerden we ruim 600 rubrieken voor het beoordelen van 'samenwerken'. Uit 13 strikt geselecteerde rubrieken haalden we 6 categorieën met daarbinnen 13 dimensies voor het definiëren van schalen voor beheersingsniveau's.

Kernwoorden: (formatieve)beoordeling, rubrieken, vaardighedenonderwijs, onderwijsontwerp

Onderzoeksdoel

Deze studie draagt bij aan de kennis over het ontwerpen van rubrieken door in kaart te brengen welke schalen in bestaande rubrieken onderscheiden worden.

Theoretisch kader

21e eeuwse vaardigheden worden steeds belangrijker in het onderwijs. Het beoordelen van zulke vaardigheden vormt echter een grote uitdaging (Rusman, Martínez-Monés, Boon, Rodríguez-Triana & Villagrà-Sobrino, 2014) omdat deelvaardigheden vaak veel facetten omvatten. Beoordelingsrubrieken kunnen helpen bij het beoordelen van complexe vaardigheden. Beoordelingsrubrieken zijn matrices waarin beschreven staat welk gedrag past bij verschillende niveaus van beheersing. Rubrieken kunnen helpen de beoordeling meer betrouwbaar en valide te maken en dragen bij aan het onderwijs-en leerproces (Jonsson &

Svingby, 2007). Een rubriek is bijvoorbeeld een geschikt instrument om tijdige en informatieve feedback te geven tijdens het oefenen van een vaardigheid, maar ook om de verwachtingen over het uiteindelijke beheersingsniveau van een vaardigheid vooraf aan leerlingen duidelijk te maken (Andrade & Du, 2005). Het kan leerlingen ook meer gedetailleerde informatie over hun prestatie geven dan bijvoorbeeld het geven van cijfers. Daarnaast kan de informatie die een leraar via rubrieken over leerlingen krijgt aanleiding zijn om het leer- en instructieproces bij te sturen. In het onderwijs worden rubrieken dan ook steeds vaker gebruikt. Echter, de gebruikte rubrieken zijn van zeer wisselende kwaliteit. Verschillende onderzoekers hebben dan ook richtlijnen opgesteld voor het ontwerpen van rubrieken (Arter & Chappuis, 2006). Echter, één van de problemen die bij het ontwerp speelt is dat er vaak arbitraire termen gebruikt worden om een onderscheid te maken tussen verschillende beheersingsniveaus. Ook de mate van consistentie in en tussen de beschrijving van de niveaus laat te wensen over (Popham, 1997; Reddy, 2010).

Uit eerder onderzoek van Aiken (1966) en Rohrmann (2002) bleken drie dimensies naar voren te komen die gebruikt worden om een onderscheid te maken in verschillende beheersingsniveaus, namelijk 1) hoeveelheid, 2) frequentie en 3) intensiteit. Echter, het onderzoek van Rohrman en Aiken is gebaseerd op onderzoek naar vragenlijstconstructie en de criteria die hieruit naar voren kwamen zijn zeer kwantitatief van aard. Verschillende onderzoekers die zich bezighouden met het ontwerpen van rubrieken en het ontwikkelen van vaardigheden benadrukken echter juist dat de niveaus kwalitatief beschreven zouden moeten worden (o.a. Arter en Chappuis, 2006). Bulthuis (2013) en van Merrienboer, Clark en de Croock (2002) stellen bijvoorbeeld ook dat de mate van zelfstandigheid van de leerling en de complexiteit van de taak een belangrijke rol zouden moeten spelen in de beoordeling van de mate van beheersing van een vaardigheid. In het huidige onderzoek is dan ook gekeken naar welke schalen in bestaande rubrieken gebruikt worden om de verschillende beheersingsniveaus te onderscheiden.

Onderzoeksmethode

Voor dit onderzoek zijn rubrieken uit drie grote databases (Rubistar, For all rubrics en i-rubrics) geëvalueerd. Op basis van de zoektermen (collaborate, group work, en project work) werden meer dan 50.000 hits gevonden. Na een eerste snelle analyse werd gekozen om alleen de eerste 200 resultaten van elke database en elke zoekterm te gebruiken omdat er veel overlap was tussen de gevonden resultaten. Dit leidde tot 522 resultaten die aan de hand van

een aantal strikte criteria (o.a. unieke titel en beschrijvingen, gericht op individuele beoordeling, gericht op proces beoordeling) individueel bekeken werden door twee onderzoekers. Voor de overgebleven 13 rubrieken werd in een gezamenlijke sessie bekeken welke dimensies gebruikt werden om de niveaus te onderscheiden en welke termen hiervoor gebruikt werden. Vervolgens werd in alle rubrieken gekeken welke dimensies daarin gebruikt werden en of er ten opzichte van de eerste analyse-stap nieuwe dimensies gevonden werden. Verschillen werden in een bijeenkomst besproken om tot een totaallijst van gebruikte dimensies te komen. Vervolgens telde de tweede onderzoeker hoe vaak een bepaalde dimensie in de geselecteerde rubrieken gebruikt werd.

Conclusie en discussie

Er zijn 13 verschillende dimensies (bijv. mate van consistentie, frequentie, mate van ondersteuning) gevonden die gebruikt worden om een onderscheid te maken in de verschillende beheersingsniveaus. Deze dimensies konden in 6 categorieën geclusterd worden (1) kwantitatief, 2) onafhankelijkheid, 3) kwaliteit, 4) waarden, 5) engagement, 6) complexiteit). De meeste beschrijvingen die gebruikt worden zijn kwantitatief van aard (n=60). Kwalitatieve dimensies (zoals mate van zelfstandigheid) worden minder in bestaande rubrieken gevonden.

Het onderzoek geeft zicht op het praktisch gebruik van dimensies voor de definitie van de schalen voor de beheersingsniveaus van een rubriek. De 6 categorieën met daarin 13 ontwerpdimensies kunnen dan ook door zowel docenten als onderzoekers gebruikt worden bij het ontwerp en het onderzoek naar rubrieken. Verder onderzoek moet uitwijzen welke waarde aan de gevonden kwalitatieve en kwantitatieve dimensies gehecht kan worden met het oog op het zo goed mogelijk ondersteunen van vaardighedenonderwijs doormiddel van rubrieken.

Referenties

Andrade, H., & Du, Y. (2005). Student perspectives on rubric-referenced assessment. *Practical Assessment, Research & Evaluation, 10*(3). Retrieved from <http://pareonline.net/getvn.asp?v=10&n=3>

Arter, J. A., & Chappuis, J. (2006). *Creating and recognizing quality rubrics*. Boston, MA: Pearson Education.

- Aiken, L. R. (1996). *Rating scales and checklists: Evaluating behavior, personality, and attitudes*. New York, NY: John Wiley & Sons, Inc.
- Bulthuis, P. (2013). Het ZelCommodel, grip op competentieniveaus. *Examens*, 2, 5-10.
- Jonsson, A., & Svingby, G. (2007). The use of scoring rubrics: Reliability, validity and educational consequences. *Educational Research Review*, 2(2), 130-144.
- Popham, W. J. (1997). What's wrong - and what's right - with rubrics. *Educational Leadership*, 55, 72-75.
- Reddy, Y. M., & Andrade, H. (2010). A review of rubric use in higher education. *Assessment Evaluation in Higher Education*, 35(4), 435-448.
- Rohrmann, B. (2002). *Verbal qualifiers for rating scales: Sociolinguistic considerations and psychometric data*. Retrieved October 7, 2003, from University of Melbourne Web site: <http://www.psych.unimelb.edu.au/staff/br/vqs-report.pdf>.
- Rusman, E., Martínez-Monés, A., Boon, J., Rodríguez-Triana, M. J., & Villagrà-Sobrino, S. (2014). Gauging Teachers' Needs with Regard to Technology Enhanced Formative Assessment (TEFA) of 21st Century Skills in the Classroom, In: *Computer Assisted Assessment. Research into E-Assessment*. Proceedings of the International Computer Assisted Assessment (CAA) Conference, pp. 1-14.
- van Merriënboer, J. J. G., Clark, R. E., & de Croock, M. B. M. (2002). Blueprints for complex learning: The 4C/ID-Model. *Educational Technology, Research and Development*, 50(2), 39-64.